

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI GESTIUNEA AFACERILOR
CLUJ-NAPOCA**

TEZĂ DE DOCTORAT

Coordonator:
Prof. Univ. Dr. Habil. Adela Deaconu

Student:
Antonia Cosmina Pușcaș (Căs. Giuglea)

2024

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ȘTIINTE ECONOMICE ȘI GESTIUNEA AFACERILOR
CLUJ-NAPOCA**

**Studiu asupra influenței Standardelor Internaționale
de Raportare Financiară asupra caracteristicilor
calitative ale raportărilor financiare**

Coordonator:
Prof. Univ. Dr. Habil. Adela Deaconu

Student:
Antonia Cosmina Pușcaș (Căs. Giuglea)

2024

CUPRINS

CUPRINS	3
LISTA SURCURTĂRILOR	5
LISTA FIGURILOR ȘI TABELELOR	7
1	INTRODUCERE 11
2	CONTEXTUL INSTITUȚIONAL – CADRUL CONCEPTUAL 14
2.1	OBIECTIVELE RAPORTĂRII FINANCIARE 14
2.2	CARACTERISTICI CALITATIVE ALE INFORMAȚIILOR FINANCIARE UTILE 16
2.3	CONCEPTE DE CAPITAL ȘI ÎNTREȚINERE A CAPITALULUI 19
3	ANALIZA LITERATURII 21
3.1	3.1 EFECTELE GENERALE ALE IMPLEMENTĂRII IFRS ÎN EUROPA 21
3.2	EFECTE ASUPRA RAPORTĂRII FINANCIARE CONSERVATORE 30
3.3	EFECTE ASUPRA COMPARABILITĂȚII 34
3.4	EFECTE ASUPRA RELEVANȚEI VALORII 38
3.5	EFECTE ASUPRA CALITĂȚII DATELOR CONTABILE 45
3.6	EFECTE ASUPRA BENEFICIILOR PIEȚEI DE CAPITAL 48

3.7	PRINCIPALELE OBSERVAȚII DIN LITERATURA RECENTĂ	52
4	STUDIUL DE CAZ: EFECTE ASUPRA COMPANIILOR DIN EUROPA DE EST ȘI DE VEST DUPĂ ADOPTAREA IFRS	54
4.1	PROIECTAREA CERCETĂRII	54
4.1.1	COMPARABILITATEA SISTEMULUI CONTABIL	55
4.1.2	METRICA DE COMPARABILITATE A RELEVANȚEI VALORII	60
4.1.3	CALITATEA DATELOR CONTABILE	62
4.1.4	BENEFICII ALE PIEȚEI DE CAPITAL	64
4.2	EȘANTION	67
4.3	IPOTEZA ȘI PREDICȚII	73
4.4	REZULTATE	75
4.4.1	COMPARABILITATEA SISTEMULUI CONTABIL	75
4.4.2	METRICA DE COMPARABILITATE A RELEVANȚEI VALORII	96
4.4.3	CALITATEA DATELOR CONTABILE	107
4.4.4	BENEFICII ALE PIEȚEI DE CAPITAL	116
	CONCLUZIE	127
	REFERINȚE	132
	ANEXE	140

CUVINTE CHEIE

IFRS

Comparabilitate

Europa de Vest

Europa de Est

Calitatea datelor contabile

REZUMAT

Încă din 2005, când standardele IFRS au devenit obligatorii pentru toate companiile cotate la bursă, au existat discuții uriașe cu susținătorii care afirmă că această calitate contabilă și comparabilitatea situațiilor financiare s-au îmbunătățit după ce companiile au început să folosească un singur set de standarde, în timp ce oponenții susțin că un singur set al standardelor nu poate elimina toate diferențele politice și economice dintre diferitele companii situate în diferite jurisdicții; ideea lor fiind că situațiile financiare sunt influențate direct de câțiva alți factori decât un set unic de reglementări contabile. Mai mult, în ciuda mai multor încercări de înțelegere standardizată, s-a demonstrat faptul că un standard IFRS poate fi interpretat și implementat în moduri diferite, rezultând diferențe în modul în care situațiile financiare pot fi vizualizate de către diferite părți interesate.

Teza, „Un studiu al modului în care caracteristicile calitative ale situațiilor financiare sunt influențate de Standardele Internaționale de Raportare Financiară”, este o cercetare cuprinzătoare care se concentrează asupra modului în care implementarea IFRS a îndeplinit obiectivele inițiale enunțate de IASB. Cercetarea se concentrează asupra modului în care diferențele dintre companiile din Europa de Est și cele din Europa de Vest, în ceea ce privește discrepanțe în situațiile financiare, s-au schimbat după implementarea IFRS.

Obiectivul central al lucrării este de a afla dacă comparabilitatea a crescut după implementarea IFRS. Încrederea mai mare în aceste standarde poate fi obținută doar având dovezi de performanță și acuratețe mai bune după implementare. Un element important pentru actorii pieței de capital este acela de a afla dacă se realizează standardizarea raportării financiare sau dacă mai există loc pentru diferite interpretări și aplicare a standardelor. Standardizarea ar trebui văzută în acest caz ca o măsură a comparabilității îmbunătățite, a relevanței valorii mai mari, a calității contabile mai ridicate, a costului redus al capitalului sau a numărului mai mare de investitori străini.

Teza este împărțită în trei părți principale:

Prima parte prezintă baza teoretică, Cadrul Conceptual IFRS. Este prezentat rezumatul acestui document, evidențiind principalele obiective care se presupune că vor fi atinse odată

cu implementarea IFRS. Aceste obiective sunt analizate în secțiunile următoare pentru a concluziona dacă sunt îndeplinite în practică sau nu.

A doua parte prezintă o revizuire a literaturii, evidențiind concluziile a peste 80 de studii efectuate pe subiecte conexe după 2005. Această parte este împărțită în subsecțiuni care analizează rezultatele pentru fiecare dintre obiectivele inițiale: comparabilitate, relevanță valorii, calitate contabilă și capital. beneficiile pieței. Acesta își propune să ofere o imagine de ansamblu actuală a literaturii cu privire la efectele implementării IFRS, grupând diferite rezultate arhivate prin diferite metode de cercetare, de la sondaje la analiză empirică.

A treia parte este cercetarea propriu-zisă. Întrebările pe care le-am adresat sunt:

Î1: Comparabilitatea situațiilor financiare între firmele din Europa de Est și cele din Europa de Vest este mai mare după ce cele din Europa de Est au adoptat IFRS?

Î2: Relevanța valorii a situațiilor financiare devine similară pentru companiile din Europa de Est și de Vest după adoptarea IFRS?

Î3: Calitatea contabilă a situațiilor financiare devine similară pentru companiile din Europa de Est și de Vest după adoptarea IFRS?

Î4: Părțile interesate au investit mai mult în firmele din Europa de Est după adoptarea IFRS?

Cercetarea începe cu o revizuire a literaturii de specialitate pentru a verifica stadiul actual al studiilor în domeniu. S-a făcut o analiză amănunțită a celor mai recente cercetări privind comparabilitatea situațiilor financiare, relevanța valorii, calitatea contabilității și beneficiile pieței de capital și rezultă următoarele concluzii:

- În general, pentru țările mai puțin dezvoltate este clar că implementarea nu s-a făcut în mod similar, fiind adesea la un nivel „simbolic” decât un proces real de schimbare, în timp ce pentru cele dezvoltate a fost mai ușor de îmbrățișat reglementările IFRS datorită calității deja existente în situațiile financiare.
- În plus, rezultatele indică diferențe între țările cu aplicare ridicată și cele cu o aplicare scăzută. A reieșit că perioada de adoptare a IFRS ar putea dura în realitate mai mult de trei

ani și pentru unele țări, rezultatele au fost mixte, efectele inițiale așteptate nefiind întotdeauna vizibile.

- În ceea ce privește efectele asupra comparabilității, rezultatele arată că există o creștere a comparabilității între companiile care adoptă IFRS. De asemenea, decalajul dintre companiile care aleg să nu adopte IFRS este în creștere în ceea ce privește comparabilitatea.
- Efectele asupra relevanței valorii după implementarea IFRS arată, în general, se observă o creștere a relevanței valorii a valorii contabile în capitalurilor proprii, în timp ce relevanța câștigurilor și modificările câștigurilor nu sunt îmbunătățite semnificativ. Cea mai interesantă constatare este că se pare că directivele interne/europene au influențat mai mult relevanța valorii situațiilor financiare decât adoptarea IFRS în sine.
- Efectele asupra calității contabilității nu sunt de așteptat să fie semnificative deoarece majoritatea studiilor au arătat că efectele preconizate ale cadrului IFRS sunt depășite de diversele structuri juridice sau politice din spațiul european. Cu toate acestea, implementarea voluntară a IFRS deschide calea către o scădere a gestionării câștigurilor și către o creștere a relevanței valorii și recunoașterea în timp util a pierderilor.
- În ceea ce privește efectele asupra beneficiilor pieței de capital, o îmbunătățire se observă în general pentru companiile care adoptă IFRS voluntar sau cele din jurisdicții în care adoptarea IFRS este ridicată.

A doua parte a tezei constă într-o cercetare empirică axată pe verificarea efectelor implementării IFRS pe un eșantion de companii din 24 de țări din Europa de Vest și de Est din mai multe industrii. Designul cercetării este adaptat de la Barth et al. (2012) și Barth et al. (2017) și se concentrează pe verificarea modului în care comparabilitatea, relevanța valorii, calitatea contabilității și piața de capital beneficiază diferențele dintre cele două grupuri de țări după implementarea IFRS. Testele au fost aplicate de două ori – o dată înainte de adoptarea IFRS și apoi după adoptarea IFRS, pentru a putea stabili dacă comparabilitatea dintre situațiile financiare din țările din Europa de Vest și cele din Europa de Est a crescut după adoptarea IFRS. Mai mult, au fost create alte câteva subeșantioane și le-au fost aplicate testele (sectorul industrial, numărul de ani de la adoptare, ani de criză financiară izolați, țări reprezentative comparate direct). Subeșantioanele sunt relevante pentru a verifica dacă pot fi

observate diferențe semnificative în modul în care diferite industrii sau țări au reacționat la implementarea IFRS în diferite perioade. Ipotezele de început au fost că pentru toate subiectele se poate observa o îmbunătățire, iar diferența dintre Europa de Vest și cea de Est scade după adoptare, concluziile fiind următoarele:

Pentru prima întrebare de mai sus „Este comparabilitatea situațiilor financiare între firmele din Europa de Est și cele din Europa de Vest mai mare după ce cele din Europa de Est au adoptat IFRS?” se concluzionează că comparabilitatea situațiilor financiare între din Europa de Vest și cea de Est s-a îmbunătățit semnificativ după adoptarea IFRS, iar investitorii pot lua decizii mai bine informate cu privire la plasarea capitalului lor din următoarele motive:

- Pentru întregul eșantion, o reducere a diferențelor poate fi observată doar pentru prețurile acțiunilor, în timp ce randamentul și fluxul de numerar rămân constante. Argumentul că există o influență a crizei economice este dovedit și prin scoaterea anilor 2008 și 2009 toți cei trei indicatori au o scădere semnificativă a diferențelor dintre Europa de Vest și cea de Est (prețurile acțiunilor se reduc cu peste 50%, în timp ce randamentul și cashflow-ul sunt aproape zero). Mai mult, rezultatele sunt confirmate și după cinci ani de adoptare a IFRS. Pentru Europa de Est există o îmbunătățire mai mare din 2005 până în 2011 (fără 2008-2009), ceea ce este normal deoarece este primul impact al adoptării de noi standarde, în timp ce pentru Europa de Vest nu există o schimbare atât de semnificativă în primii ani, dar totuși tendința descendentă a diferențelor se poate observa în perioada 2012-2017.
- La nivel de industrie, rezultatele arată o comparabilitate mai mare între Europa de Vest și cea de Est. Pentru două industrii (materiale de bază și industria) îmbunătățirea este prezentată în toți cei trei indicatori, în timp ce pentru unul (ciclici de consum) este prezentată în doi din trei. Pentru ultimul (financiar) doar fluxul de numerar se îmbunătățește. Cu toate acestea, rezultatele în companiile din Europa de Est s-au îmbunătățit mai mult decât cele din Europa de Vest, confirmând raționamentul că în Vest informațiile din situațiile financiare se aflau la un nivel mai apropiat de cerințele standardelor IFRS. Per total, și la nivel de industrie ipoteza este confirmată.

- Pentru analiza la nivel de țară, toți cei trei indicatori au diferențe mai mici după implementarea IFRS, rezultând o comparabilitate mai mare.

A doua întrebare este dacă relevanța valorii a situațiilor financiare devine similară pentru companiile din Europa de Est și de Vest după adoptarea IFRS. Pentru a putea răspunde, a fost analizat întregul eșantion, precum și diferite subprobe pentru a verifica ipoteza inițială. În primul subeșantion, anii 2008 și 2009 au fost extrași pentru a izola efectele potențiale ale crizei economice de schimbările apărute ca urmare a implementării IFRS. Cu toate acestea, sa presupus că același efect în relevanța valorii nu va fi vizibil așa cum a fost în comparabilitate. Era de așteptat ca criza economică să nu afecteze atât de mult relevanța valorii așa cum s-a explicat la începutul secțiunii. În al doilea rând, a fost analizat la nivel de industrie pentru a verifica dacă efectul a fost mai semnificativ în unele sectoare economice. Urmează analiza celor mai reprezentative țări ale eșantionului și, în final, s-a verificat dacă există o schimbare majoră a rezultatelor după cinci ani de implementare a IFRS. S-a folosit benchmark-ul de cinci ani întrucât sa considerat că în această perioadă companiile au avut șansa să se adapteze și să se familiarizeze cu toate detaliile. Concluziile generale sunt următoarele:

- După cum era de așteptat atât pentru întregul eșantion, cât și pentru eșantionul fără anii 2008 și 2009, rezultatele sunt similare: toți cei trei indicatori au o diferență redusă între Europa de Vest și cea de Est după implementarea IFRS. În primii cinci ani de adoptare a IFRS, îmbunătățirea relevanței valorii între Europa de Vest și cea de Est a fost semnificativă, în timp ce în perioada ulterioară 2012-2017 nu s-au putut observa prea multe îmbunătățiri. Totuși, diferențele au fost mai mici decât în perioada NON-IFRS.
- Pentru toate industriile, diferența de rentabilitate a scăzut după implementarea IFRS, iar pentru două din patru industrii prețul acțiunilor (ciclice de consum și materiale de bază) sau fluxul de numerar (industrial și financiar) a scăzut, de asemenea. Motivul pentru care o scădere nu este vizibilă în toate observațiile este pentru că în Europa de Vest impactul adoptării IFRS a fost nesemnificativ. Pentru companiile Europa de Est toți cei trei indicatori s-au îmbunătățit.

- Pentru analiza la nivel de țară, îmbunătățirea relevanței valorii după implementarea IFRS este confirmată pentru toți cei trei indicatori.

În concluzie, se poate afirma că ipoteza este confirmată: relevanța valorică a situațiilor financiare între companiile din Europa de Vest și cea de Est s-a îmbunătățit semnificativ după adoptarea IFRS, investitorii putând avea acces la informații de valoare de utilizare mai mare.

Pentru a treia întrebare privind calitatea contabilității, au fost analizate trei perspective diferite: netezirea câștigurilor, calitatea angajamentelor și oportunitatea. Pentru toate cele trei, toate valorile au fost confirmate abia după cinci ani de la adoptarea IFRS. Acest rezultat este în concordanță cu literatura existentă aferentă, confirmând încă o dată că adoptarea completă durează mai mult de trei ani.

Întrebarea finală a analizat dacă beneficiile pieței de capital s-au îmbunătățit după implementarea IFRS. Comportamentul lichidității și al circulației acțiunilor au fost luate în considerare cu un an înainte de adoptare, un an după adoptare și cinci ani după adoptare.

Pentru analiza lichidității au fost studiate două metrici: AMIHU și ZeroRet. Rezultatele sunt consistente pentru ambele, confirmând ipoteza inițială că, după implementarea IFRS, lichiditatea companiilor a crescut. Rezultatele arată un impact mai mare, așa cum era de așteptat, asupra companiilor din Europa de Est. Cu toate acestea, se văd îmbunătățiri și pentru companiile din Europa de Vest. De menționat că și diferența dintre Europa de Vest și cea de Est a scăzut după adoptarea IFRS.

Mai mult, rezultatele arată că cei care adoptă timpuriu beneficiază de îmbunătățiri mai mari. Pentru companiile care au adoptat IFRS în 2004, ca pregătire pentru adoptarea obligatorie în 2005, rezultatele după cinci ani nu arată exclusiv efectele adoptării standardelor, din cauza efectelor crizei economice.

Când vine vorba de cifra de afaceri a acțiunilor, o valoare ridicată indică faptul că este mai ușor pentru investitori să cumpere sau să vândă acțiunile acelei companii pe piața liberă. Analiza efectuată arată că nu a existat aproape niciun efect al adoptării IFRS asupra cifrei de afaceri a acțiunilor companiilor din ambele părți ale Europei. O ușoară îmbunătățire poate fi

observată pentru adoptatorii din 2004 după cinci ani de adopție. Rezultatele sunt cu siguranță influențate de criza economică și de perioada ulterioară în care investitorii au fost mai continenți când a fost vorba de tranzacționarea acțiunilor.

Scopul cercetării empirice a fost de a confirma că, după adoptarea IFRS, diferențele dintre companiile din Europa de Vest și cea de Est au scăzut, iar investitorii sunt mai încrezători să-și investească capitalul în Europa de Est decât înainte. Ipotezele inițiale au fost confirmate, cu o singură excepție: analiza cifrei de afaceri nu a fost suficient de semnificativă pentru a formula o concluzie. Cu toate acestea, este clar că obiectivele inițiale ale implementării IFRS, așa cum sunt menționate de Cadrul conceptual, sunt atinse în practică, chiar dacă cercetările arată că este nevoie de mai mult de trei ani pentru a se conforma pe deplin cu standardele. Cu siguranță există diferențe în efectele obținute datorită mai multor factori externi, cum ar fi mediul economic general, situația politică a fiecărei țări sau legile interne.

Cu toate acestea, cele mai mari evenimente economice, altele decât adoptarea IFRS, au fost eliminate din eșantionul analizat, astfel încât rezultatele să reflecte efectele IFRS. În acest sens, datele pentru toate părțile fără 2008 și 2009 au fost analizate fără efectele crizei economice. Mai mult, majoritatea eșantionului sunt companii din țări care au aderat la Uniunea Europeană înainte sau în 2004. Aceasta înseamnă că analiza făcută după 2005, izolează efectele admiterii în UE.

O limitare a tezei care ar trebui luată în considerare este selectivitatea eșantionului. Din cauza numărului limitat de companii pentru Europa de Est cu date disponibile pentru anii necesari, eșantionul ar putea fi considerat a fi mai selectiv decât cel pentru Europa de Vest. Cu toate acestea, prin procedura de potrivire utilizată, efectele selectivității au fost eliminate pe cât posibil.

Teza ar putea fi extinsă și mai mult pentru a verifica la un nivel mai detaliat modul în care cele mai importante standarde sunt aplicate în ambele regiuni și dacă există încă diferențe semnificative. O analiză amănunțită poate fi făcută pe standarde precum IAS 2 (Stocuri), IAS 36 (Deprecierea activelor) sau IAS 39 (Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare), deoarece reprezintă concepte importante care definesc comparabilitatea companiilor. În plus, când vine vorba de beneficiile pieței de capital, rulajul acțiunilor poate fi analizată în

continuare prin utilizarea unui eșantion mai mare la nivel de țară, care ar putea indica schimbări semnificative după anii în care efectele crizei economice au dispărut.

În concluzie, de-a lungul tezei se arată clar că obiectivele inițiale ale implementării IFRS sunt atinse în practică, chiar dacă nu chiar atât de timpuriu cât a fost considerat inițial. Diferența dintre comparabilitatea situațiilor financiare din Europa de Est și de Vest este redusă, dobândindu-se o încredere mai mare a investitorilor în aceste situații. După cum era de așteptat, mai mulți factori externi influențează semnificația efectelor adoptării IFRS; cu toate acestea, se văd clar îmbunătățiri.